

Ustavni sud Republike Srpske, na osnovu člana 115. Ustava Republike Srpske, člana 40. stav 5. i člana 60. stav 1. tačka a) Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 104/11 i 92/12), na sjednici održanoj 29. maja 2024. godine, d o n i o j e

ODLUKU

Utvrdjuje se da član 9. stav 1. tačka 4) i član 16. stav 1. tačka 3) Pravilnika o kriterijumima i postupku prijema radnika u radni odnos u đačkim domovima i učeničkim kulturnim centrima („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 51/14) nisu u saglasnosti sa Ustavom Republike Srpske.

O b r a z l o ž e n j e

Milan Matić iz Bijeljine dao je Ustavnom sudu Republike Srpske inicijativu za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti člana 9. stav 1. tačka 4) i člana 16. stav 1. tačka 3) Pravilnika o kriterijumima i postupku prijema radnika u radni odnos u đačkim domovima i učeničkim kulturnim centrima („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 51/14). Iako je u inicijativi navedeno da se od Ustavnog suda traži ocjena ustavnosti i zakonitosti osporenih odredaba navedenog pravilnika, iz sadržine inicijative proizlazi da davalac inicijative traži samo ocjenu ustavnosti navedenih odredaba ovog pravilnika u odnosu na član 10. Ustava Republike Srpske, kojim se jamče jednakost i ravnopravnost građana, pri čemu ukazuje na stav Ustavnog suda Republike Srpske u Odluci U-83/14 od 24. februara 2016. godine, kojom je utvrdio da član 9. stav 1. tačka 4) i član 16. Pravilnika o proceduri i kriterijumima prijema radnika u radni odnos u osnovnoj školi („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 102/14) nisu u saglasnosti sa Ustavom. Davalac inicijative citira odredbu člana 73. stav 1. Zakona o pravima boraca, vojnih invalida i porodica poginulih boraca Odbrambeno-otadžbinskog rata Republike Srpske, te iznosi razloge neustavnosti osporenih odredaba Pravilnika koji su, u suštini, preuzeti dijelovi obrazloženja Odluke Ustavnog suda Republike Srpske U-83/14 od 24. februara 2016. godine („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 18/16) i predlaže da Sud, nakon sprovedenog postupka, utvrdi njihovu neustavnost.

U odgovoru na navode iz inicijative, koje je dostavilo Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske, navodi se da je inicijativa neosnovana, te se ukazuje na odredbu člana 73. stav 1. Zakona o pravima boraca, vojnih invalida i porodica poginulih boraca Odbrambeno-otadžbinskog rata Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 134/11, 9/12 i 40/12). U odgovoru se, prije svega, ističe da je Pravilnik, čije su odredbe osporene, donesen na osnovu ovlašćenja iz člana 28. stav 12. Zakona o učeničkom standardu („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 72/12), te da su istim razrađene zakonske norme koje se odnose na kriterijume koji se primjenjuju prilikom popunjavanja radnih mjesta u đačkim domovima i učeničkim kulturnim centrima, kao i da je ministar ovlašćen da podzakonskim aktom, pored obaveznih, zakonom predviđenih kriterijuma, propiše i dodatne kriterijume, na način kako je to učinjeno osporenim pravilnikom. Nadalje, u odgovoru su tvrdi da osporenim propisivanjem kandidati, koji su članovi porodice poginulog borca Odbrambeno-otadžbinskog rata Republike Srpske, nisu stavljeni u privilegovan položaj u odnosu na ostale kandidate iz razloga što se, kako je navedeno „upravo budući kandidati koji ispunjavaju uslove konkursa, odnosno svi ispunjavaju iste uslove, te se postavlja pitanje da li bi isti trebalo da budu primljeni po automatizmu primjenom odredbe člana 73. stav 1. Zakona o pravima boraca, vojnih invalida i porodica poginulih boraca Odbrambeno-otadžbinskog rata Republike Srpske“. Uz to, u odgovoru se ističe da to što je članom 9. stav 1. navedenog pravilnika, između taksativno navedenih uslova, propisan „socijalni status“, a članom 16. navedenog pravilnika, između

taksativno navedenih socijalnih uslova, kao uslov propisano „koji ima status člana porodice poginulog borca Odbrambeno-otadžbinskog rata Republike Srpske i u tom slučaju dodjeljuje 10 bodova“ nije u suprotnosti sa članom 10. Ustava Republike Srpske, s obzirom na to da ne postoji apsolutna ravnopravnost, te zaključuje da su članovima porodice poginulog borca, poštujući Zakon o pravima boraca, vojnih invalida i porodica poginulih boraca Odbrambeno-otadžbinskog rata Republike Srpske, osporenim odredbama Pravilnika osnovano data navedena prava. Iz izloženih razloga donosilac akta je predložio da se inicijativa ne prihvati.

Pravilnik o kriterijumima i postupku prijema radnika u radni odnos u đačkim domovima i učeničkim kulturnim centrima („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 51/14) donio je ministar prosvjete i kulture na osnovu člana 28. stav 12. Zakona o učeničkom standardu („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 72/12) i člana 82. stav 2. Zakona o republičkoj upravi („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 118/08, 11/09, 74/10, 86/10, 24/12 i 121/12). Pravilnikom se definišu kriterijumi, način bodovanja kandidata u postupku prijema radnika u đačkim domovima i učeničkim kulturnim centrima. Osporenim odredbama ovog pravilnika propisano je: da je socijalni status jedan od kriterijuma za bodovanje prilikom utvrđivanja liste kandidata za prijem u radni odnos u domu (član 9. stav 1. tačka 4), te da se na osnovu socijalnog statusa mogu ostvariti bodovi ukoliko se radi o kandidatu koji ima status člana porodice poginulog borca Odbrambeno-otadžbinskog rata Republike Srpske i u tom slučaju dodjeljuje se 10 bodova (16. stav 1. tačka 3).

Prilikom razmatranja osnovanosti navoda davaoca inicijative Sud je imao u vidu da je odredbom člana 10. Ustava Republike Srpske, u odnosu na koju davalac inicijative osporava ustavnost odredaba člana 9. stav 1. tačka 4. i člana 16. stav 1. tačka 3. Pravilnika o kriterijumima i postupku prijema radnika u radni odnos u đačkim domovima i učeničkim kulturnim centrima utvrđeno da su građani Republike ravnopravni u slobodama, pravima i dužnostima, jednaki su pred zakonom i uživaju istu pravnu zaštitu bez obzira na rasu, pol, jezik, nacionalnu pripadnost, vjeroispovijest, socijalno porijeklo, rođenje, obrazovanje, imovno stanje, političko i drugo uvjerenje, društveni položaj ili drugo lično svojstvo. Pored toga, Sud je imao u vidu član 108. Ustava prema kojem zakoni, statuti, drugi propisi i opšti akti moraju biti u saglasnosti sa Ustavom, a propisi i drugi opšti akti moraju biti u saglasnosti sa zakonom.

Pored navedenih odredaba Ustava Sud je uzeo u obzir odredbu člana 73. stav 1. Zakona o pravima boraca, vojnih invalida i porodica poginulih boraca Odbrambeno-otadžbinskog rata Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 134/11, 9/12, 40/12, 46/21 - Odluka o dopustivosti i meritumu Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i 13/24 - Odluka Ustavnog suda Republike Srpske), na koju ukazuje davalac inicijative, prema kojoj će organi republičke uprave i organi jedinica lokalne samouprave, javna preduzeća i druga privredna društva koja su u cjelini vlasništvo Republike ili u većinskom vlasništvu Republike, opštine ili grada, kao i drugi subjekti koji su osnovani zakonom ili ih je osnovala Vlada, obezbijediti da prilikom prijema novih radnika član porodice poginulog borca ima, pod istim uslovima, prednost u zapošljavanju u odnosu na ostala lica, uključujući ratne vojne invalide borce, u skladu sa propisima kojima se uređuje oblast rada i zapošljavanja.

Takođe, Sud je uzeo u obzir odredbu člana 28. stav 12. Zakona o učeničkom standardu („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 72/12) kojom je propisano da ministar donosi Pravilnik o kriterijumima i postupku prijema radnika u radni odnos u đačkim domovima i učeničkim kulturnim

centrima, pri čemu se moraju definisati kao obavezni sljedeći kriterijumi: a) vrijeme provedeno na evidenciji nezaposlenih lica koju vodi Zavod za zapošljavanje, nakon sticanja odgovarajuće stručne spreme, b) prosjek ocjena tokom studiranja i v) rezultati ostvareni na intervjuu i pismenom dijelu testa. Uz to, Sud je uzeo u obzir da je u drugim odredbama ovog zakona propisano: da se ovim zakonom uređuju učenički standard, osnivanje i rad ustanova učeničkog standarda, organi rukovođenja i upravljanja u ustanovama, prava, obaveze i odgovornosti učenika u oblasti učeničkog standarda, prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih u ustanovama, vaspitni rad u ustanovama, način finansiranja i nadzor nad radom ustanova (član 1), te da ustanove može osnovati Republika, jedinica lokalne samouprave ili drugo pravno ili fizičko lice, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se reguliše sistem javnih službi (član 5. stav 1).

Isto tako, Sud je uzeo u obzir odredbe člana 69. st. 1. i 2. Zakona o republičkoj upravi („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 118/08, 11/09, 74/10, 86/10, 24/12 i 121/12), koji je bio na snazi u vrijeme donošenja osporenog akta, odnosno člana 63. st. 1. i 2. važećeg Zakona o republičkoj upravi („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 115/08, 111/21, 15/22, 56/22, 132/22 i 90/23) prema kojima organi uprave donose pravilnike, naredbe, uputstva i druge opšte akte, a pravilnikom se razrađuju pojedine odredbe zakona ili propisa Vlade.

Polazeći od navedenog nesporno je da je ministar prosvjete i kulture bio ovlašćen da, s ciljem sprovođenja relevantnih odredaba Zakona o učeničkom standardu, donese Pravilnik o kriterijumima i postupku prijema radnika u radni odnos u đačkim domovima i učeničkim kulturnim centrima kojim su, između ostalog, propisani kriterijumi za bodovanje prilikom utvrđivanja liste kandidata. Međutim, po ocjeni Suda, način na koji je ovo pitanje regulisano osporenim odredbama člana 9. stav 1. tačka 4. i člana 16. stav 1. tačka 3. ovog pravilnika nije u saglasnosti sa načelom ravnopravnosti i jednakosti iz člana 10. Ustava Republike Srpske. Po ocjeni Suda, ministar prosvjete i kulture, prema odredbi člana 28. stav 12. Zakona o učeničkom standardu, može pored obaveznih, zakonom određenih kriterijuma, s ciljem sprovođenja i razrađivanja zakonskih odredaba propisati i dodatne kriterijume, s tim da isti ne smiju biti suprotni Ustavu i relevantnim zakonskim normama. U konkretnom slučaju, propisivanjem dodatnog kriterijuma „socijalni status“, kojim se kandidatu koji je član porodice poginulog borca Odbrambeno-otadžbinskog rata dodjeljuje 10 bodova po ovom osnovu, ovi kandidati su, po ocjeni Suda, stavljeni u privilegovan položaj u odnosu na ostale kandidate, koji su istovremeno dovedeni u neravnopravan položaj. Naime, kako je već navedeno, prema članu 73. stav 1. Zakona o pravima boraca, vojnih invalida i porodica poginulih boraca Odbrambeno-otadžbinskog rata Republike Srpske, organi republičke uprave i organi jedinica lokalne samouprave, javna preduzeća i druga privredna društva koja su u cjelini vlasništvo Republike ili u većinskom vlasništvu Republike, opštine ili grada, kao i drugi subjekti koji su osnovani zakonom ili ih je osnovala Vlada, prilikom prijema novih radnika dužni su da obezbijede da član porodice poginulog borca ima, pod istim uslovima, prednost u zapošljavanju u odnosu na ostala lica, uključujući ratne vojne invalide borce, u skladu sa propisima kojima se uređuje oblast rada i zapošljavanja. Dakle, zakonodavac je, shodno svojoj procjeni, već utvrdio način vrednovanja kriterijuma „član porodice poginulog borca“, tako što je propisao obavezu svih subjekata na koje se ova norma odnosi da prilikom zapošljavanja daju prednost kandidatima koji imaju ovaj status. Imajući u vidu da se osporeni pravilnik odnosi, između ostalog, i na javne ustanove učeničkog standarda, dakle ustanove koje osniva Republika ili jedinica lokalne

samouprave, to je komisija za izbor dužna da u svakom konkretnom slučaju kandidatu koji je član porodice poginulog borca Odbrambeno-otadžbinskog rata Republike Srpske, prilikom popunjavanja upražnjenog radnog mjesta, pod istim uslovima da prednost u odnosu na druge kandidate koji nemaju ovaj status. Zbog toga, po ocjeni Suda, donosilac osporenog pravilnika nije mogao ponovo vrednovati isto lično svojstvo kandidata koje je već vrednovao zakonodavac, jer na taj način osporeno propisivanje iz člana 9. stav 1. tačka 4) i člana 16. stav 1. tačka 3) ovog pravilnika dovodi do toga da se dva puta vrednuje isti lični status jedne kategorije kandidata za prijem u radni odnos u javnim ustanovama učeničkog standarda, čime su ostali kandidati diskriminirani u pravu na dostupnost radnog mjesta pod istim uslovima.

Polazeći od izloženog Sud je ocijenio da je osporenim propisivanjem povrijeđeno načelo jednakosti i ravnopravnosti građana iz člana 10. Ustava, kao i načelo ustavnosti iz člana 108. Ustava Republike Srpske.

Cijeneći da je u toku prethodnog postupka pravno stanje potpuno utvrđeno i da prikupljeni podaci pružaju pouzdan osnov za odlučivanje, Sud je, na osnovu člana 40. stav 5. Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske, u ovom predmetu odlučio bez donošenja rješenja o pokretanju postupka.

Na osnovu izloženog odlučeno je kao u izreci ove odluke.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sastavu: predsjednik Suda mr Džerard Selman i sudije: Vojin Bojanić, Svetlana Brković, Amor Bukić, Zlatko Kulenović, prof. dr Radomir V. Lukić, prof. dr Ivanka Marković, prof. dr Darko Radić i akademik prof. dr Snežana Savić.

PREDSJEDNIK
USTAVNOG SUDA
Mr Džerard Selman

Broj: U-61/23

29. maj 2024. godine